

Den 28 April 1855.

Fracht af uanfarske næstta eget, forefaldt og vidare told
aafestning, velken meddeledes, efter afurtagning,

Udtalelse

Udtalelse udtalt af Johan Peter Johanson Krom-
king, indei domstolen frivilligt erklæret, at han onsdagen den
21 April den Mars, da han i selskab med sin hustru Maja
Sona Johansdatter Kromellan og sin søster m. var på
sag fra hemmet Gyllinge, kommit i ordvælling med
hustruen samt derunder stode i følge af hennes forældre
pande efteranden og de fik til tilsvarstykke, som kort
forret giftet honom, kaldet i Gadea fensforfatning, at
han næra et fens, besiddet drage hemmet
og i Gadea andamaet frau roset upstøjet en større
fens, med hvilken han fort tildelat henne et slag a
hvisken, si at hon sautde sig til sin onskede, og vidare, som
hon varnet, at hon andok sig, giftet henne sig af sin venstra
ogat, hvarefter han, i forhopning, at hon varit or-
dentligen død og ej mera kunde misstænne hans
"grænsede" karlek, begiftet sig til nærmeste sig
at der angiftet sig forsvare brott; fordenskull og
da denna bekænnelse reunit stykke gennem de i ma-
let afhørde retterne, hvilka berättat, Borden
Wissman i Gadebohl: att Kromling berörde
eftermiddag hos honom om latat sin missger-
ning, med anstændigt att derfor vilka rak-
tad, Bordenne Johannes Jonsen i Ceeukul-
lee og Carl Paul Hartbohl: att de
påfyldte onsdagen i nægen til Gyllinge fens
mit en myckelst blod samt i nærheten ett

Den 28 April 1853.

dödat hufvud, alltså och emedan Herr Pro-
vinsialläkaren Lindegren i betyg, å emittet-
nagrar, förklarar, att Majja Elina Hakas-
datter "ovillkorligen ljutit döden genom
tryckning på ryggen af de frakturerna å
Cranium med blodigt grutnecros och af
"de Frakturerna å ryfven med blod-
"Exsudat och Inflammation", som vid be-
sigtning å hennes döda kropp förefunnos,
afseendom att all fämnshet var för häuden
och skadornes tillkomst genom den misshandling
hon daga före sin död af sin man lidit, föref-
var Gårdsrätten, i försigg af 24 Kap 18 MbU,
naturligt stadsa, att skall aflygaren Johan
Peter Johansen Kämling för afseendom,
af honom erkända drap, måste lifvet genom
skotskuggning, hvarje med hans egendoms
skil galdas köttanden för den i Majja El-
na Hakasdatter verkställda lakaersedigt-
ning, dock kommer detta utslag att undvika
skilprövning af Kongl. Mått och Rikets Gode Hof-
ret, der den missejade må skil bevisning genom
besvär, Swicka af klaganden Galt eller laglyd besvär
maktigadt ombud. Skola författas och undertecknas samt
skil före Kap 12 å fredagen den 10 november. Maj till nämnde
Kongl. Hofret i justis; dock ej för Kämling, som skil, att man skil till
sin besvär till Hofret i justis.

Insammas samt af händelse besvär förskrifvet, så talen emot
utslaget förord.

Kämling förklarar sig missejad med utslag, af besvär förtäns, som det
er, författ, så skil har både dömmas för den "lag å" sin häuden.

XIII 20 April 1040.

Stenros, i hvilket en storre sten Jaknades; Baus
Stegemaussen Peter Jonsen i Sunneby, att Sten
ring, da han mandagen forit flyttat till
vittnet, upgifvit anledningen dertill vara den, att
hustrun lefvat i brottsligt forhallande med de-
ras forre huseard, Egan Maja Kotta Jersdot-
ter i Gyllinge; att onsdagsaftonmidda-
gen, kort efter det makarne Kumling tem-
nat Gyllinge en gosk ontalat, huseard
Maja Stina Hakansdotter statt i
byggatan och vander klagoron nafordt
hjelp; att vittnet icke framkunnat
hva paret for an en annan niza
kommit ledande Maja Stina Hakans-
dotter, som da uppgifvit, att hon varit
att kagen af mannen och att Maja
Stina Hakansdotter, sedan han
besifvit inford i Johannes Andersson
stuga, haft ett hal ofver venstra oget
och att storre far ruppe i Skufvuden
samt Thorodagsaftonen afidat, och kommit
Johannes Andersson lika med Maja
Stina Jersdotter angavnde Maja Sti-
na Hakansdotters dod och de a henne
befunne akomror, hvarjenta han inty-
gat, det han i stenrosen Jaknat och maa-
derintill patraffat den storre sten, med
hvilken Kumling erkant sig Chafva

Mordet i Gyllinge 21 mars 1855

På Gyllinges gärde, utmed vägen mellan Gyllinge och Gåsabol finns en gammal spökplats. Ingen har kunnat beskriva spöket, ingen har sett något otäckt där, vad jag vet. Någon har beskrivit det så att "det gick inte att cykla förbi platsen, någon höll igen och man var tvungen att gå av cykeln och gå en bit". Så har det beskrivits. Många äldre har lämnat efter sig uppgiften om att det spökade på Gyllinges gärde. Spökplatser är ofta förknippade med allvarliga händelser förr i tiden, som långt senare gett upphov till spökhistorier.

Jag har i mer än 20 år forskat i min hembygds historia och i kyrkoböckerna, som jag har antecknat så gott som allt från äldre tider, finns ingen ledtråd. Död- och begravningsboken har inga dödsfall som kunnat berätta något om Gyllinges gården. En tid trodde jag att spökplatsen var belägen närmare torpen, Flinkatorpet och Ärliatorpet just på andra sidan gränsen mot Stora Smedstorp, också utmed den gamla vägen från Gyllinge mot Gåsabol. Där dog Johan Ärlig natten före julaftonen 1828. Han "frös ihjäl, inte långt från sin hydda, där han bodde ensam". Harry Ström, hängiven hembygdsforskare i Ödeshög, berättade en gång för mig om "häradsbosen Kumling", som tagit livet av sin hustru. Vi undersökte saken tillsammans men Harry Ström avled innan vi hann bli färdiga. Någon mordplats hade jag inte fått någon uppgift om. Denna uppgift fick jag senare, i februari 2002. Yngve i Stavreberg ringde mig. Han hade påmint sig något som han hade hört sin far berätta för länge sedan. Han hade också läst en torpinventering från Stora Åby, uppgifter som just Harry Ström hade haft i sina gömmor. Jag fick här en anledning att gå till Hovrättsarkivet i Jönköping och studera domböckerna för 1855. Målet handlade om dråp. Dråparen hette Kumling.

Johan Peter Johansson Kumling var född i Stora Åby 15 november 1821, son till avdragaren Johannes Jansson Kumling född 1797 i Ödehog och Anna Britta Andersdotter född 1795 i Stora Åby. Avdragare var i gamla tider en föraktad sysselsättning. Han kallades också bosc eller puke. Att dra skinnet av hästar och hundar var ett yrke långt ned på den sociala rangskalan. Det sköttes ibland av tattare, bödelsdrängar, rackare och liknande grupper.

Johan Peter Johansson Kumling övertog sysslan som avdragare efter sin far. Han blev 1854 antagen som avdragare i Ödeshögs socken. Han gifte sig 19 september 1854 med Maja Stina Håkansdotter. Hon hade förut varit gift med Johan Peters äldre bror, Karl Peter, men denne dog i lungrot 1851. De bosatte sig på Sunneby ägor i Ödeshögs socken.

I början av äktenskapet "hade han hyst ömhet för henne, oaktat hon varit över sextio år gammal samt haft ett trätgirigt lynne och visat stor benägenhet för starka drycker". Maja Stina tog aktiv del i makens verksamhet. Hon följde med på hans förrättningar i socknen. Det uppstod dock oenighet mellan makarna. Johan Petter misstänkte också att hustrun hade ett förhållande med deras hyresvärd, Peter Persson, och därför var han förbittrad och svartsjuk. Redan kort tid efter äktenskapets ingående hade han därför, övertygad om hustruns otrohet, ansett sig böra ta livet av henne.

Den 21 mars 1855 var de på förrättning i Gyllinge i södra skogsbygden av socknen. De var oense och trätte sig emellan. På eftermiddagen, efter avslutat arbete begav de sig på hemväg, gående vägen från Gyllinge mot Gåsabol. Under vandringen råkade de på nytt i ordväxling och till följd av de i hans tycke förolämpande yttranden beslöt han sig för att dräpa henne. Klockan var mellan 4 - 5 på eftermiddagen. De befann sig på sandgårderna öster om Gyllinge.

Han tog upp en sten från ett stenröse och slog henne med denna ett slag uppe på hjässan, så att hon sanslös stupade till marken. Han slog då med stenen ytterligare ett slag över hennes vänstra öga, kanske också över bröstkorgen. Därefter gick han vidare. Han antog att hon var död. När han kommit till grannbyn Gåsabol omtalade han där vad han gjort och vandrade sedan vidare. Han besökte på hemvägen Johannes Persson i Gumby. Denne frågade var hans hustru var. Kumling hade då sagt att "hon tagit en annan tur".

På Gyllinge gårde låg Maja Stina Håkansdotter kvar. Hon vaknade långsamt till. Pigan Eva Lotta Jonsdotter från Gyllinge upptäckte henne där hon låg och frågade vad som hänt. Maja Stina berättade då att hennes man slagit henne två slag i huvudet och ett på bröstet. Eva Lotta ledsagade sedan Maja Stina fram till mellangården i Gyllinge. Där bäddades Maja Stina ned. Av skadorna avled hon dock påföljande dag.

Kumling kom inte förrän på morronen den 22 mars hem till sin bostad. Där berättade han för Peter Jonsson och hans hustru att han dagen innan slagit ihjäl sin hustru på Gyllinge gårde. Vi kan anta att kronolänsmannen Moselius denna dag häktade Kumling och satte honom i häradsarresten. Provinsialläkaren doktor Lindegren undersökte Maja Stina Håkansdotters döda kropp och lämnade därefter följande konstaterande: "*Att Maja Stina Håkansdotter ovillkorligen ljutit döden genom tryckning på hjärnan av de frakturer på kraniet med blodutgjutningar och av de frakturer på revbenen med blödningar och inflammation, som vid obduktionen funnits, ävensom att skadorna med all sannolikhet tillkommit genom den misshandel Maja Stina Håkansdotter dagen före sin död tillfogats av Kumling, då han enligt eget erkännande med en sten tilldelat henne ett par slag på huvudet och som finns i Häradsrättens protokoll antecknat att ovannämnda för Häradsrätten uppvisade sten befunnits vara omkring tolv tum lång, sex tum bred och fyra tum tjock.*"

Inför rätta berättade Kumling hur dråpet hade gått till. Han berättade att han tagit en sten ur ett stenröse utmed vägen och hur han med den slagit hustrun först ett slag på hjässan och därefter, när hon stupat omkull, ett slag över vänstra ögat. Om slaget mot bröstet berättade han inte.

Pigan Eva Lotta Jonsdotter från Gyllinge kom vägen fram något senare och anträffade Maja Stina Håkansdotter på Gyllinge gårde. Maja Stina berättade då att hennes man slagit henne, två slag över huvudet och ett för bröstet. Eva Lotta ledsagade henne fram till byn och där togs hon omhand i Mellangården av Sara Alexandersdotter och bäddades ned. Under vandringen fram mot byn anslöt också pigan Maja Lisa Persdotter, piga i Mellangården. De såg att Maja Stina var blodig i ansiktet och på huvudet. Dessa båda flickor hördes i målet. Där hördes också Johannes Andersson, ägare av Mellangården i Gyllinge, likaså Johan Jönsson i Tällekullen och Johannes Persson i Gumby, vidare Karl Bank i Harsbol samt Petter Jonsson vid Sunneby och hans hustru Eva Karin Persdotter.

Under vittnesmålen uppgavs av de sistnämnda vittnena också att missämja ständigt varit rådande mellan makarna, orsakad av Maja Stina Håkansdotters trätgiriga lynne och begivenhet på starka drycker.

Lysings häradsrätt dömde Kumling att mista livet genom halshuggning men underställde därefter rutinmässigt målet för prövning av Göta Hovrätt. Hovrätten återförvisade ärendet den 1 juni 1855 till Lysings häradsrätt för att även Eva Lotta Jonsdotter skulle höras i målet. Så skedde och därefter togs målet på nytt upp av Göta Hovrätt den 27 juli 1855. Hovrätten dömde med stöd av 14 kapitlet 1 § Missgärningsbalken samt Kongl. Förordningen den 10 juni 1841 Kumling att mista livet genom halshuggning. Jämlikt 29 punkten i Kongl. Förklaringen den 23 mars 1807 blev Hovrättens utslag Kongl. Maj:t i underdånighet underställt.

På Stockholms slott den 7 januari 1850 konstaterade "Oskar, med Guds Nåde, Sveriges, Norriges, Göthes och Wendes Konung ……. hava Wi prövat Edert utslag vara på lag grundat, men på därom å underdånighet gjord anhållan, med avseende å förekomne omständigheter, af Nåd förskonat Kumling från straffet och tillåtit att han må i stället umgå sitt brott med tjugoåtta dagars fängelse vid vatten och bröd samt tio års straffarbete.

0 0 0

Så långt handlingarna hos Göta Hovrätt. Handlingarna från Lysings häradsrätt har jag ännu inte läst. De finns (efter år 1846) enbart i Landsarkivet i Vadstena. Vid tillfälle skall jag studera dem där.

Från den torpinventering som Harry Ström hade anteckningar om finns antecknat att Kumling 1902 kom till ett torp, "Bosens", beläget på 1/20 mantal Göleryd "Nybygget" i Stora Åby socken. Stugan är riven men några syrenbuskar finns tydligen kvar. I "kommentarer" till torpinventeringen står antecknat:

I Stora Åby församlingsbok för 1901 – 1908 är antecknat att Johan Petter "undergått" 10 års tukthus för dråp på hustrun.

Inskrevs efter födelse

och dopbok 14/1 1902. I många år varit oskriven "Surtig". Dråpet ägde rum 21/3 1855.

Han intogs till Åby fattighus 1902 och dog där 10/1 1906.